

BERG, GUSTAF

Några ord från biografcensuren / af Gustaf Berg

Stockholm : Sv. tr.-a.-b.
1912

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Fant
Biografcensuren
(M)
1912

Några ord från Biografcensuren

AF

GUSTAF BERG

STOCKHOLM 1912
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET

Kungl. biblioteket

0 0000 000135146

NÅGRA ORD FRÅN
BIOGRAFCENSUREN

AF

GUSTAF BERG.

TRYCKT SOM MANUSKRIFT.

STOCKHOLM
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOALGET.
1912

I ungefär ett år har den svenska filmcensuren arbetat, och under denna tid har den haft till behandling omkring sex och ett halft tusen *filmnummer*, en i och för sig aktningssbjudande siffra, som blir ännu mera talande i betraktande däraf att i många fall ett enda nummer representerar åtskilliga granskade exemplar (kopior af proffilmen). Alla dessa filmer ha sålunda spelats upp inför en eller flera af de utaf K. M:t förordnade granskningsmännen på Statens biografbyrå. De ha där registrerats, beskrifvits, stämplats, försetts med bevis, klassificerats som tillåtna vid föreställningar med tillträde för barn under femton år eller endast vid föreställningar för ungdom öfver femton år och äldre, icke sällan putsats genom bortklippande af en för sammanhanget umbärlig anstötlig detalj och slutligen i en del fall helt förbjudits.

När det sistnämnda inträffar, väcker det hos filmintressenten ett förklarligt obehag. I ett par enstaka fall har det gällt en i Sverige åstadkommen film, representerande en tämligen hög inspelningskostnad. Förbudet gör den värdelös i den svenska marknaden, hvaremot den ju kan utnyttjas i något annat land, där ingen censur finnes eller där censuren af ett eller annat skäl kan lägga en annan måttstock på densamma. I regel är det en utländsk filmfabrikant, som genom sin resande agent underställer sin film svensk censur för att kunna utbjuda den till sina svenska kunder i gynnsamt fall med den garanterade rätt

till filmens användning, som de naturligen vid affärsupp-
görelsen förutsätta. I ogynnsamt fall lider då den svenske
spekulanten visserligen ingen direkt förlust, men han går
möjligen miste om beräknad uthyrnings- eller förevisnings-
vinst, den senare kalkylerad högre, ju »skarpare» filmen an-
ses. Förbudet kommer vederbörande att dela den utländske
agentens missräkning öfver en stäckt förvärfplan.

Anser han sig nu i ett sådant läge ha den allra minsta
utsikt att möjligen vinna ändring, hvartill då skulle komma
en tacknämlig extra reklam, på hvilken man i annonserna
lyfter förskott genom att braska med den af censuren »för-
bjudna» divan(!), klagar han hos K. M:t i civildeparte-
mentet. Anmärkningsvärdt nog har detta blott förekommit två gånger,
innan nu »A.-B. Svenska Biografteaterns Filmsbyrå» på en gång
anhängiggjorde tre nya klagomål, rörande »Världens grym-
het», »Nattens drottning» och »En zigenarflickas kärlekssaga».

Det första klagomålet gällde »Två bröder», ett drama
i klumpig Nick-Carter-stil; förbudet fastställdes af K. M:t.
Det andra i ordningen gällde en film, som i början af cen-
surens verksamhet lät åtskilligt tala om sig under namnet
»I det stora ögonblicket». Klagotiden blef försutten. En
advokat försåg filmen med den nya titeln »Moderskärlek»
och anhöll om ny granskning i syfte som det vill synas att
vinna nya fatalier, men vederbörande censor genomskådade
kapprocken och hänvisade till det redan meddelade förbudet.
Häröfver klagades då hos K. M:t, som helt nyligen afgjort be-
svärsålet med gillande af censorns underkännande af filmen.

Det återstår nu närmast att se, hvilket öde som skall
drabba det senaste trefaldiga klagomålet, genom hvilket be-
svärssumman i förhållande till censurens ofvannämnda cirka
6,500 domsslut stiger till 5 — d. v. s. ungefär $\frac{3}{4}$ pro mille.

I motsats till hvad som ofta i blindo tillivitas censuren,
gör den naturligtvis inte anspråk på ofelbarhet och är icke
otillgänglig för rättelse i vederbörlig form, om sådan skulle
komma i fråga. Det må emellertid få framhållas, att det
icke är någon lätt sak att bedöma en och annan *enstaka*
censuratgärd. Det kan hos censorerna själfva ha rådt åt-

skillig tvekan om behandlingen af en viss film. När, såsom fallet är med de tre nu öfverklagade, två granskningsmän deltagit i afgörandet, anger redan detta, att hänskjutning dem emellan förekommit och öfverläggning om olika sätt för behandlingen*. Med den oerhörda variation af närbesläktade temata, som filmdramatiken erbjuder, kan det, när temat i sig själf är ömtåligt, vara ett mycket kinkigt värf att sätta gränsen mellan tillåtligt och icke tillåtligt. Men gränsen måste sättas och sättas med konsekvens. Den som ställes inför en ur systemet utbruten detalj, kan ju då ha svårt att skönja sammanhanget och är kanske snart färdig med sin dom: ett omotiveradt förbud, — då han möjligen, om han vore mera insatt i förhållandena, skulle komma till ett motsatt omdöme.

Ett i biografdramatiken ofta utnyttjad motiv — kvinnan, som bringas på fall, och som sjunker och sjunker och sjunker — exemplifierar det sagda. Hur lätt blir icke en sådan framställning plump. Man säger då: låt vara, men den kan vara lärorik nog för de unga och oerfarna, öppna ögonen för livvets faror och gifva hälsosam varning. Mycket

---

* En tidning hade alldeles i dagarna om arbetssättet inom »Censurkommittén» — ett redan tillräckligt många gånger slaktadt vilseledande ord! — följande allt annat än initierade meddelande: »Efter hvad vi hört, arbeta censurkommitterade hvar för sig. Om en af damerna plötsligen får för sig, att en film bör klippas eller rent af förbjudas, så frågar hon på sin höjd en kamrat om inte den tycker som hon. Jo då! Och så klipper man till...»

Härtill må anmärkas, att bland granskningsmännen finnes en dam. (Jfr: »Om en af damerna» etc.) Och: »så frågar hon på sin höjd»... Jfr Kungl. Maj:ts nådiga föreskrifter angående granskning af biografbilder, § 4.

Granskningen verkställes i regel af en ordinarie granskningsman. Därest denne finner sådant erforderligt, äger han tillkalla den extra granskningsmannen; och skall, om dessa ej enas, jämväl den tredje granskningsmannen tillkallas. Därefter bestämmes utgången genom omröstning. —

»Arbetssättet» må bedömas hur som helst, så ha väl i alla fall granskningsmännen att rätta sig efter gällande föreskrifter. Och då dessa äro lätt inhämtade, kunde man vänta en viss hänsyn till dem vid kritiken.

sant, naturligtvis. Och därför passerar en mängd dylika framställningar revy inför de skådelystna, ehuru man kan vara nog så säker på en sak: dessa framställningar komma i regeln icke till för att utgöra ett uppbyggligt material för åskådningsundervisning; de tillverkas och framföras helt enkelt på beräkningen, att det pikanta lockar publik. Att denna beräkning kan leda öfver gränsen för det, som enligt lag och goda seder är lämpadt för offentlig förevisning, därom har erfarenheten lämnat besked.

Det heter i en skrift från A.-B. Svenska Biografteatern om de nu öfverklagade filmerna, att de representera genomsnittstypen af filmskådespelet. Detta öppenhjärtiga påstående må vara karaktäristiskt för dens uppfattning, det representerar. Biografcensuren, som å sin sida visserligen anser dem ligga nedanför genomsnittet, delar emellertid så till vida den nämnda meningen, som dess erfarenhet måste säga den, att en betydlig del af de s. k. heltimmesdramerna i afseende på rafflande motiv, miljöer och situationer icke står synnerligen långt öfver gränsen. Fyra femtedelar af hela antalet granskade entimmesdramer röra sig inom de tre ämnessfärerna äktenskapsbrott, lössläppt erotik inom det intima cirkus-, varieté- och nattkafélifvet samt detektivområdet, alla tre slagen väl späckade med grofva brott af olika slag, stundom rätt sinnrikt utförda, och i all synnerhet med själfmord. Försteget i fråga om produktionen af denna art filmer ha vissa danska fabrikanter, och om Danmarks recett härå belöper sig till de miljonsiffror i kronor, som den svenske konkurrenten anført, så är det därför inte guld allt det som glimmar. Det finns andra värden, ehuru icke ekonomiska och följaktligen icke lika lätt statistiskt tillgängliga, som måste subtraheras, men som det lilla landet icke är ensamt om att få släppa till, och för hvilkas bevarande censurmyndigheter upprättats eller upprättas i det ena landet efter det andra. Att massframförandet i stad och på land af dylika filmprodukter kulturellt sedt är föga glädjande, torde medgifvas af hvar och en, som är någorlunda opartisk. Och det är på detta område fråga om ett alldeles ojämför-

ligt massframförande. Tänk oss endast 100 dylika entimmesdramer för att beräkna, så att säga, deras virulens. Vi antaga, att hvar och ett utgår i »prof» och två »kopior», alltså i tre exemplar eller det verkligen genomsnittliga antalet för en »stark bild», att det framföres fyra gånger dagligen, söndagarna sex, och att det har den lågt beräknade lifslängden af tio veckor; resultatet blir 90,000 förevisningar. Att detta massframförande sträcker sig äfven till ganska aflägsna bygder, kan åskådliggöras med ett enda exempel. En resande biografägare omtalade på Biografbyrån, huru han kuskat från by till by öfver större delen af Norrland och förevisat en på sin tid såsom extra »skarp» omtalad och redan sliten film, öfverallt för fulla hus, till dess han afyttrade den så godt som sönderkörd för eget inköpspris till nordliga Norge.

En gräns måste gifvetvis upprätthållas, och det är detta som skett, då de tre nu aktuella filmerna satts utanför spelet. Två af dem höra till den nyssnämnda »sjunkande» ämnesgruppen och den tredje rör sig helt på det redan sjunknas område. Huru än gränsen sättes, är det klart, att olika meningar kunna göra sig gällande om riktigheten däraf. Det finns legio af godt folk, som anser censuren mycket »för slapp» — den får höra af dem också! — och så finns det alltid de, som äro böjda att anse den för sträng. Öfversatt på det språk, som förekommer i en del tryckalster, mer eller mindre tillfälliga och af den art, att de icke bemötas, tar den senare meningen form i beskyllningar för »zelotism», »sedlighetsfåneri» eller rätt och slätt »idioti». Nå, sådant hör till saken och får fördragas. Men nog kan det vara pröfvande att se ett omdöme sådant som detta publiceradt på ansvarigare håll: vi känna inte censurens motivering, men naturligtvis är den abderitisk — med en annan motivering skulle förbudet säkerligen vara på sin plats . . .

Till ett liknande slag af censurkritik hör påståendet, att »censorerna förstå sig inte på filmer», det gör bara »den verklige fackmannen», hvarmed då förstås den, som tillskapar filmer eller har en biograf, där sådana förevisas. Därför

»stannar censuren i total missuppfattning af innehållet» i en film. Detta skulle naturligtvis aldrig hända »fackmannen».

Häremot torde det kunna invändas, att behandlingen af tusental efter tusental af filmer ger censorn en ganska god översikt af materialet, en viss erfarenhet att bedöma det och en allsidigare vy öfver marknaden än den enskilde fackmannen i regeln kan få. Ingen censor lär heller neka till, att den efter hand vidgade erfarenheten öppnat hans ögon för ett och annat, som han ursprungligen icke haft den rätta blicken för.

Nu påstås det, att censuren på viktiga punkter skulle ha missförstått »Världens grymhet». Huru det förhåller sig med den saken, belyses i granskningsmännens förklarings-skrift. Misstaget inskränker sig nog till att en öfverste tituleras general — alldeles som i klagandens egen innehållsredogörelse för filmen! Detta felgrepp är så mycket ursäktligare, som man i filmdramatiken mera sällan umgås med så enkla herrar som öfverstar. De bruka vara generaler, helst tillika grefvar — »grefve» är på filmspråket detsamma som förförare; man får tacka till, om »grefven» inte bär ett gammalt aktadt familjenamn, ty äfven det händer. Nå väl, äfven fackmännen kunna någon gång »stanna i missuppfattning» af hvad en film framställer.*

---

* Det var en morgon på Biografbyrån under riksdagstiden i början af året. En grupp högt betrodda män hade kommit tillstädes i afsikt att bilda sig ett eget och initieradt omdöme om byråns arbete. De inkomna filmerna kördes i vanlig ordning — på ett undantag här. I serien möttes jag af en rubrik, som kom mig att skjuta en film åsido. Den hette, låt oss säga, »baptisten på galej eller hvad hade han i societeten att göra». En baptistiskt troende skulle alltså ha debuterat i sällskapslivet men på grund af själffallen klumpighet kommit ömkligen till korta! Händelsen gjorde, att en af de besökande var en bemärkt medlem af baptistsamfundet, allmänt synnerligen högt aktad — bl. a. på grund af sitt urbana och vinnande sätt — och det föreföll mig angenämast för alla parter att icke rulla upp trosfränden till beskådande i hans närvaro. Med förklarlig nyfikenhet gick jag däremot till värfvet, så snart visiten var öfver. Döm om min glada förvåning, då jag fann en ganska harmlös komisk bild, före-

När nu censuren anses ha begått ett sådant missgrepp, att man menar det vara skäl att beträda klagovägen, så leder denna som nämndt direkt till K. M:t. Öfver denna direkta vädjan hvilar ännu nyhetens behag, och det föremål, den berör, tycks ha vida större popularitet, ännu så länge, än andra tvisteämnen, som dagligdags göra sin obemärkta eller lidelsefritt refererade lunk från instans till instans. Till följd häraf, och gynnad af vissa andra omständigheter, har uppstått en extra instans för biografklagomålen, som enligt inledd praxis pläga mellan censuren och departementet få passera »allmänhetens domstol» vid särskildt anordnade förevisningar. Till bisittarnas vägledning förekommer en inledande presentation eller, när det skall vara riktigt högtidligt, en promemoria om censurens inkompetens. Det har också händt, att bilden, som förevisas, icke är i oförändradt skick, sådan den undergick granskning, och detta kan möjligen underlätta belysandet af censurens »missuppfattningar», men det vore en alltför vacker omskrifning att nämna det *rent spel*.

Hur brukar nu en sådan förevisning utfalla? På sakens rättsliga utgång inverkar den naturligtvis inte. Stämningen blir kanske inte heller den afsedda odeladt indignerade. De inbjudna utgöras till öfvervägande delen af personer, som företrädesvis anlägga konstsynpunkten, eller i hvarje fall af utvalda personer ur en härdad hufvudstadspubliks mest härdade kretsar. Att dessa åskådare för sin del finna sig icke ha »tagit skada till sin själ», må knappast förundra. Om de samtidigt betänkte, att urvalet också sker med hänsyn till *oförfaren ungdom i tonåren öfver hela landet*, så vore det att förvänta att en något vidare synpunkt anlades. Nota bene där man icke utgår från det uppfostrande (»härdande») och välgörande i att hålla, låt oss säga, ungdomen i en afsides landtby för ögonen, hur det går till, när en far våldtager sin sons käresta.

ställande en i etikettens fordringar mindre invigd ung mans fatala missöden på en bjudning, allt utan ringaste konfessionell anknytning. Nå men hvar blef det af »baptisten» då?

Jo, se den stackars hjälten bar namnet Baptiste!

Ett icke sällan förekommande inspass är, att det eller det, som framkallat censursaxen, har sin motsvarighet på en teater eller en variété. Jämförelsen är haltande i mer än ett hänseende. Hvad som på talscenen är en slipprig och snabbt förflyktigad replik eller kuplett, blir på biografduken lätteligen en stor konkret apparat. Intrycket blir inte alldeles detsamma. Och de siffror för teater- och biografbesök i landet, som nöjesenquêten afkastat, tala också sitt språk. Visserligen äro de ofullständiga, bl. a. emedan A.-B. Svenska Biografteatern icke ansett sig böra lämna äskade uppgifter. Men utan ringaste fara för öfverdrift kan man räkna med *12 à 15 miljoner* biografbesök pr år i Sverige, till mycket väsentlig del af målbrottsungdom närmast öfver 15 år. Nog förtjänar denna ungdom hänsyn, fastän sannolikt 99.99 procent af den inte kommer i åtnjutande af variéténs välsignelser, eftersom vi bara ha ett par tre variétéer i hela landet, men biograf snart i hvar landtby, åtminstone på besök då och då. Till och med teaterbesöken äro ju särskildt reglerade för skolungdomen. Man brukar inte »härda» pojkar mot exempelvis dryckenskap genom att lägga så många och så lätt tillgängliga krogar som möjligt i deras väg. Man härdar just inte heller för lifskampen genom att inskräpa med åskådningsundervisning något sådant som detta: blir du sömmerska min flicka, så får du slita vid nattlampan i din torftiga vindskupa, men går du öfver till artisterna midt emot, så får du champagne, så att du blir glad och yr; du blir också förförd, men sedan komma »grefvarna» till din lyxvåning med juveler, som kosta en hel förmögenhet; du får betjänter och kammarjungfrur och ståtligt ekipage; och skulle det reta dig, att artisterna ställa ut ditt porträtt, sådan du var i öfvergången från oskuldstillståndet, så kan du alltid gå på vernissagen och skära sönder taflan; därmed är all rättfärdighet uppfylld. (Tendensen i »Nattens drottning» renodlad.)

Det är härmed alldeles icke sagdt, att censuren skulle ha till uppgift att utgallra biografprogrammen såsom för en söndagsskola. Hvad som kan passera på en anständig teater,

det får helt visst också komma fram på biografduken. Hvem som helst kan öfvertyga sig härom genom besök på närmaste »bio». Talet om klasskillnad i det sammanhanget är likaledes rent nonsens, ty på biograferna går nu för tiden folk af alla villkor och stånd, men om det också icke förhölle sig så, vore det väl kuriöst, om någon folkklass, därför att den i flertal omhuldar ett visst slags förlustelser, skulle såsom en rättighet eller en förmån göra anspråk på att få sin ungdom förgiftad medels förråande och upphetsande framställningar. Så resonerar åtminstone inte någon svensk folkklass. Och att censuren skulle någonsin ha gjort några *politiska* klasshänsyn gällande, det ha icke dess enträgnaste belackare djärfts påstå.

I de besvär, som anförts öfver de tre aktuella filmförbuden, åberopar man sig på »kulturländernas censurmyndigheter». Egentligen är det den berlinska censuren, som denna gång befunnits användbar till jämförelse, emedan den »i nu befintligt skick» och »oanmärkt» (felöfversättning för: utan appellation!) godtagit ett par filmer till förevisning, som svenska censuren underkänt, i stället för att det stundom händer rakt tvärtom. I sig själft är detta åberopande af »kulturländerna» rätt meningslöst. Sverige är också kulturland, och i fråga om biografcensur liksom i så mycket annat ett föregångsland. Hvar står det skrifvet, att hvad berlincensuren kan godkänna som förevisbart i miljonstaden Berlin och — märk väl — endast i Berlin eo ipso är afpassadt för hvilken som helst i Sverige? Och dock framhåller klaganden själf, att »den tyska censuren i allmänhet obestriddigen utöfvar sin verksamhet inom snäfvare gränser än den svenska», hvarför det också är ett ständigt gnäll och telegraferande till tyske rikskanslern, att censuren fullkomligt mördar all filmföretagsamhet; ändock att både censur och filmföretag synas fortleva rätt väl, hvar på sitt håll. Precis som det just nu gnälles i Österrike, där en ny censurordning, skarpare än vår, är å bane.

Svensk censur måste naturligtvis lämpas efter svenska förhållanden och svenska föreskrifter, därmed jämnt. Detta

utesluter icke en viss samverkan censurmyndigheterna emellan, och det kanske kan intressera en och annan att höra, att det är goda utsikter att få en viss samverkan å bane, bl. a. genom en gemensam konferens nästa år. Som bevis på en gång på denna gryende samverkan och på vederhäftigheten i somliga uppgifter, lämnade i de tre aktuella klagomålen, må nämnas, att svenska censuren för ett par dagar sedan gjorde telegrafisk förfrågan hos Polizeipräsidium i Berlin, hur man behandlat »Fahrendes Volk» (En zigenarflickas kärlekssaga) vid granskningen där — detta blott som ett stickprof för kontrollering af uppgifterna om den obemärkta passagen genom berlincensuren. »Lektor» (den tyska censorstiteln) Grundschuss svarade omgående telegrafiskt: »I Akt Wortänderung Marietta Frau statt Geliebte II Akt ganze Kusszene Misshandlung ausgeschnitten. Kinderverbot.» Det är detta, som A.-B. Svenska Biografteaterns Filmbyrå genom hr Lars Björk kallar »oanmärkt» passerande!

Här nämndes ofvan svenska föreskrifter. Det tyckes verkligen behöfva erinras om, att sådana finnas. Efter den senaste förevisningen för inbjuden publik skrefs i en hufvudstadstidning, att »man glömmet något som kallas Kungl. M:ts nådiga förordning angående biografföreställningar, i hvilken hufvudpunkten lyder:

»Granskningsman må ej godkänna biografbilder, hvilkas förevisande skulle strida mot allmän lag eller goda seder eller eljest kunna verka förråande, upphetsande eller till förvillande af rättsbegreppen. Bilder, som framställa skräckscener, själfmord eller grofva förbrytelser på sådant sätt eller i sådant sammanhang, att dylik verkan kan åstadkommas, må sålunda icke godkännas.

Till förevisning vid sådan föreställning, till hvilken barn under 15 år lämnas tillträde, må ej heller godkännas bilder, som äro ägnade att skadligt uppjaga barns fantasi eller menligt inverka på deras andliga utveckling eller hälsa.

Bilder af annan beskaffenhet, än nu nämnts, må granskningsman ej vägra godkänna.»

»Här är den mark», heter det vidare, »på hvilken censorerna stå. Bilderna få ej strida mot 'goda seder'. De

få icke heller verka upphetsande. Om vi mäta det sista stycket, 'En zigenarflickas kärlekssaga', med den sista linialen, faller det ohjälpligt till marken. Och om vi se på de två andra ur den första synvinkeln, går det dem likaså.»*—

Det är dock å andra sidan icke utan exempel, att skulden skjutes just på censorsinstruktionen. Det heter då gärna, att censorerna själfva ha skapat den. Ja, *en* af censorerna satt i den förberedande kommittén. Men då kan det lika gärna sägas, att biografmännen lagat till den efter sitt sinne. Ty de hade ju också *en* representant bland de tre sakkunniga. Annars kan det vara tillräckligt att veta, att förordningen är utfärdad af K. M:t efter samtliga k. bfhdes, magistraters m. fl:s hörande och med riksdagens gillande.

Nå, men den skulle kanske kunna förbättras i något afseende? Utan bejakande eller förnekande häraf skall här endast nämnas, att den säkerligen förnämsta filmrättsexpert, som för närvarande finnes att tillgå, gerichtsassessor dr *Albert Hellwig* i Berlin-Friedenau, gjort de svenska biograf-förordningarna till föremål för ingående studium, äfven på ort och ställe med hänsyn till deras tillämpning i praktiken, och stannat för ett i högsta grad gynnsamt omdöme**.

Går man nu den frågan direkt in på lifvet, huruvida en filmcensur är nödvändig, så är *ett* svar att hämta i den i Svenska Biografteaterns namn utgifna broschyren »Några ord om biografcensuren». Bland de inbördes motsägande påståenden, som där inleda de mindre tankedjupa framställningarna rörande de tre förbjudna film-dramerna, synes det vara författarens mening att hålla fast vid sitt omdöme om »denna censurs berättigande». Det påpekas också där, att bolagets direktör var en af medlemmarna i den kommitté, som utarbetade planen och riktlin-

* »Aftonbladet» den 25 sept. 1912.

** Dr Hellwig har utgifvit nästan ett litet bibliotek filmrättsafhandlingar och publicerar senast i »Annalen des Deutschen Reichs für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft», nr 7 för 1912, en andra och fullständigad afhandling öfver »Das schwedische Kinemato-

jerna för censuren, ja, att han var »en af de ifrigaste att verka för den snabba tillkomsten af denna myndighet».*

Alltnog, censuren bör finnas. Men hur och till och med huruvida den bör utöfva sitt uppdrag, är en senare fråga. Den får inte »binda den tänkande allmänhetens själfständighet inom ett område, som mer än andra borde vara fridlyst för den individuella uppfattningen», ty »då tillåta vi oss protestera» etc. Frasen talar för sig själf! Mera positivt får sig censuren från samma håll tilldelad den stora och vackra uppgiften att — endast — särskilja filmer för vuxna och barn. Men från annat fackmannahåll får man upprepade gånger till lifs, att censuren naturligtvis borde endast särskilja filmerna i förbjudna och icke förbjudna, gärna med strängare fordringar på de förra än nu och med totalförbud för barn att ensamma besöka biograf. Det är själfallet lika ogörligt för censuren att i allmänhet vara två så diametralt skilda önsknings till lags, som det i detalj skulle vara omöjligt att följa exempelvis de varierande anvisningar för klippning i stället för förbud

---

graphengesetz von 22. Juni 1911 nebst Ausführungsverordnung in ihrer Bedeutung für die Reform der Filmzensur in den deutschen Bundesstaaten.» Han genomgår där samtliga paragrafer men uppehåller sig särskildt (sid. 486 och 487) vid ofvan citerade § 6 och säger bl. a. »Denna formulering af de principer, efter hvilka censorn har att gå, anser jag utomordentligt lycklig. Det har kommit till klart uttryck att det — — alltid kommer an på den *verkan*, som kan väntas af filmens förevisande, att sålunda också en film, i hvilken en förbrytelse eller ett själfmord förekommer, icke därför utan vidare är att räkna till de kriminella eller förråande filmerna, utan att det alltid kommer an på den genomgående tendensen, totalverkan, det sätt hvarpå förbrytelsen inflätats i handlingen och huru den iscensatts. Härigenom har det dragits försorg om att icke censorerna skola mena, att hvarje film, i hvilken en förbrytelse på ett eller annat sätt ingår, behöfver verka som kriminell smutsfilm, något som stundom torde inträffa i Tyskland.»

* Det är i förbigående sagdt vid detta förhållande icke att förundra sig öfver, att samme direktör icke satt sitt namn under klago-skrifterna, utan låtit dem undertecknas af föreståndaren för bolagets »films-byrå»; det måste vara en riktig känsla af konsekvens med egna tidigare tillkännagifna åsikter, som förestafvat direktörens uppträdande härvidlag.

af ett par enstaka filmer, hvilka kommo till synes på skilda håll i pressen efter senaste stora förevisningen.

Hufvudsumman är emellertid från det nu klagande bolagets synpunkt, att censuren inte får lägga några hinder i vägen för den »nya och säregna gren af svensk företagsamhet», som bolaget bedrifver, därmed görande »fältet vidare för utländska spekulanter på den svenska biografmarknaden». Likaså äro vissa filmdivor tabu; exempelvis den verkliga i ett flertal filmroller ytterst sympatiska Henny Porten.

Det torde vara öfverflödigt att påpeka, att censuren naturligtvis inte kan taga hänsyn till fabriktionsort eller andra åberopade skäl för partiskhet. Det ligger då närmare till hands för den nya och säregna verksamheten att, i den mån den inriktar sig på den svenska marknaden, hålla sig till det, som icke strider mot svensk lag eller i Sverige som goda hållna seder att visa, och i öfrigt fylla de rimliga anspråk, de under direktörens medverkan uppdragna riktlinjerna uppställa. I den mån så sker, kan säkerligen ingen svensk granskningsman annat än af hjärtat önska företaget all framgång både på den svenska och den internationella marknaden. Beträffande några af de få prof på verksamheten, som hittills undergått granskning, måste det nog medgifvas, att de varit också ur censorssynpunkt tämligen — säregna. Men som firman Eclair i dagarna skrifer i förordet till en af sina reklambroschyrer: »Es ist leicht, packende Dramen zu schaffen, wo Liebesszenen, Ehebruch, Mord und Todschlag sich an einander reihen, schwerer ist aber sensationelle Begebenheiten mit künstlerisch und technisch vollkommenem Rahmen zu erzeugen». Det skulle knappast hända de amerikanska filmtillverkarna att blanda till efter det först antydda receptet, och likväl anses ju de amerikanska filmerna ingalunda vara de minst roande, spännande eller konstnärliga i marknaden för närvarande. Förmodligen äro de amerikanska filmfabrikanterna icke sippare än andra, men de äro i regeln underkastade — censur redan på negativet.

I detta sammanhang kan man svårligen undertrycka förvåning öfver ömheten om att icke »göra fältet vidare för utländska spekulanter på den svenska biografmarknaden», då från samma håll samtidigt klagas öfver två förbud, som drabbat dramer af utländskt ursprung. Är detta manne helt enkelt så att förstå, att censuren icke heller borde få ingripa emot de utländska fabrikat, för hvilka klaganden innehar agentur?

*

Dessa helt summariska försvarsord för den på grund af bristande inblick i allmänhet eller afvikande mening i särskilda fall flera gånger orättvist bedömda biografcensuren böra icke afslutas utan ett uppriktigt erkännans ord åt biografen i och för sig. Uppfinningen har ju obetvingligt och på otroligt kort tid lagt världen under sig. Alla erkänna dess ofantliga kulturvärde, då det gäller naturbilder, undervisningsbilder, aktuella bilder etc. etc. Men på en punkt reser sig motståndet, och det är i fråga om biografdramatiken, mot hvilken ännu många personer äro oförstående eller fientliga. Ofta anknyter sig denna uppfattning till oro för konkurrensen med den »riktiga teatern». Säkerligen beredes ock den senare under anpassningstiden ett stort afbräck genom biografverksamheten. Men saken har också en annan sida. Den stora allmänheten går inte till sina förströelser bara för att få något belärande till lifs. Den gamla folkliga smaken för äfventyret sitter fast, och den får sitt lystmäte i den egentliga biografdramatiken. De smärre komiska bilderna ha också stor lockelse. Det är dessa ingredienser, som, jämte den rent yttre lättvindigheten, för den stora massan utgöra dragningskraften. Äro sedan biografprogrammen utfyllda med goda geografiska bilder, illustrationer till dagskrönikan världen rundt, bilder ur djurens och växternas lif, ur industrien o. s. v., så smältas också de med god aptit. Behållningen blir en ofantligt vidgad kännedom om och förståelse för olikartade förhållanden.

Biografdramatiken har sålunda en uppgift ungefär i samma mening som den söta tillsatsen till ett eljest mindre

begärligt läkemedel. Men den har också sitt obestriddiga själfständiga berättigande. På filmfabrikationens nuvarande utvecklingsstadium, och sedan framstående krafter på många håll börjat »filma», kan otvifvelaktigt ett filmdrama någon gång vara lika konstnärligt berättigadt som flera af den »riktiga teaterns» repertoarstycken. Det kan icke slå fel, att på den vägen breda lager, som tidigare aldrig nåtts af god teaters kultiverande påverkan, skulle kunna fostras också till smak åt det hållet.

Ännu ett ord. Då det säges, att biografen redan skulle ha uttömt sina resurser och icke vara mäktig någon inre stegring. så är detta säkerligen förhastadt. Har icke teatern under århundraden haft i stort sedt samma tillvarelseform och lefver den icke ändå? Förvisso befinner sig biografen, generellt taget, i en alltjämt mycket lofvande utveckling, som står i växelverkan med de af den själf uppammade stegrade krafven på äfven bildande förströelse. På denna dubbelsidiga utvecklingslinje ligger nog någonstädes, kanske icke alltför aflägsset, en punkt, där — biografensuren blir öfverflödig.

De tre öfverklagade filmernas innehåll (enligt transsumter af respektive granskningsredlar).

Världens grymhet.

Anm.: Stridande mot goda seder. Rättsförvillande genom »döden i skönhet».

Beskrifning. Torpflickan och trädgårdsmästarens son älska hvarandra, men trädgårdsmästaren är mot partiet. Efter sonens aflägsnande våldför han sig själf på dennes käreasta, hvilken därigenom bringas på sluttande planet. Hon blir till en början älskarinna (»förtrogna») hos en general, och som qvasi-änka tar hon steget fullt ut och blir allmän glädjeflicka (»låter snart allt gå vind för våg»). Till sist slutar hon sina dagar »bland alla sommarens rosor» på den plats, där »förförelsen» genom trädgårdsmästarens »brutala naturs hela våldsamhet skedde», efter att ha förbannat mördaren af sin lycka, hvarefter »hennes själ svingar sig upp mot blånande rymder».

Nattens drottning.

Anm.: Framställer kokottens raffinerade lyxlif i förledande dager mot bakgrunden af den hederliga sömmerskans torftiga tillvaro, hvilken framställning, såsom sedligt undergräfvande, isynnerhet då den icke utlöper i någon etiskt befriande handling, måste anses verka »förråande».

Beskrifning. En målare lyckas förleda sin granne, den vackra sömmerskan, till en nattlig ateljéfest med allehanda bohèmeorgier, i hvilka hon spelar rollen af nattens drottning, och gör henne därefter bekant med en »grefve», som fullbordar hennes förärf, hvarefter hon framlefver ett raffineradt lyxlif som kokott med »grefvar» i sin kundkrets. Då

målaren gör triumf med en tafla af henne som nattens drottning (motiv från första afsteget från dygdens karga stig), blir hon rasande öfver denna påminnelse om sin första förförelse och ställer, kostymerad såsom nattens drottning, till en skandalscen på utställningen, där »fursten» just beser taflan.

En zigenarflickas kärlekssaga.

Anm.: Stridande mot goda seder. Vidare skräckscener och djurplågeri.

Beskrifning. Zigenerskan Mariette sammanlefver med musikanten Luini. »Den vilde björntämjaren» Carlo gör henne emellertid otrogen, och hon medföljer under något år honom och hans menageri, bestående af en äldre björn och en orm. Musikbandet och menageriet sammanträffa i en stad. Carlo är till ytterlighet brutal mot Mariette, men så mycket mera passionerad älskvärd mot en serveringsflicka, som å sin sida icke ger efter i glöd, ytterligare upphetsad af Carlo med spritvaror. Mariette fångslas åter af Luini och hans spel. Carlo hämnas genom att hetsa björnen efter. Då det artar sig till svår lifsfara, ångrar sig Carlo och nedlägger björnen med ett antal revolverskott. »Länge ser han efter det bortgående paret» (Luini och Mariette), »han förstår att han för alltid mist flickan. Endast björnhuden (afflädd) är kvar för honom nu.»

Granskningsmännens förklaringskrifvelser.

Världens grymhet.

Till Konungen.

Till underdånig förklaring i anledning af »Aktiebolaget Svenska Biografteaterns Filmsbyrås» besvär genom hr Lars Björk öfver Statens Biografbyrås beslut den 20 augusti 1912 i fråga om sökt tillstånd att förevisa ett filmskådespel med titel »Världens grymhet» få undertecknade granskningsmän af biografbilder, hvilka handlagt ifrågavarande ärende, i enlighet med Nådiga remissen af den 25 sistlidne september, jämte handlingarnas återställande och komplettering med de af klaganden tillhandahållna innehållsredogörelserna, i underdånighet anföra följande.

Klaganden utgår därifrån, att den beskrifning öfver styckets innehåll, som återfinnes å den af Biografbyrån utfärdade granskningssedeln, innebär motiveringen för förbudet och fäster då särskildt afseende därvid, att pjäsens hufvudperson »blir till en början älskarinna hos en general, och som qvasi-änka tar hon steget fullt ut och blir allmän glädjeflicka», hvilken del af beskrifningen vore tillräckligt bevis för att granskningsmännen stannat i total missuppfattning af dramats hela innebörd och tendens, detta ehuru samtidigt medgifves, att författarens mening otvifvelaktigt varit att i stycket inlägga »en antydning» åt detta såväl som åt hvad granskningsmännen i öfrigt haft att anmärka.

Gentemot detta ha granskningsmännen fullaste anledning att vidhålla sin tolkning af filmens innehåll, väl icke i allo i det nu befintliga skick, hvarom klaganden öppet talar, och i hvilket den efter öfverklagandet framställts till beskådande vid en särskild förevisning, utan i det

skick, hvari filmen befann sig, då den undergick granskning på Statens Biografbyrå. Filmen har nämligen under mellantiden förändrats, icke så att den fått väsentligen annan karaktär, men likväl i just den del, som klaganden anser vara tillfyllest för att fastslå granskningsmännens misstolkning. I de delar af filmen, som upptaga förhållandet mellan den gamle militären och den fattiga, öfvergifna flickan, ha två särskilda stycken försvunnit, som angåfvot det förtroliga förhållandet dem emellan. »Förtrogna» är också just det ord, som i klagandefirmans egen innehållsredogörelse ansetts bäst motsvara förhållandet. Vidare har en text inskjutits af innehåll, att öfversten tänkt upptaga henne som adoptivdotter, ehuru han dör af slaganfall, just då han tänker tillkännagifva denna afsikt. Att detta är en senare konstruktion, framgår icke minst af klagandens innehållsredogörelse, där släktingarna få säga om den tilltänkta »adoptivdottern», som spelar värdinneroll i huset: »Ni har *vanhelgat* detta hus.» Det är att märka, att filmen, som i klagandens egen inlaga angafs mäta 950 meter, nu stannar vid 786 $\frac{1}{2}$.

Halten af beskyllningen för misstolkning torde härmed vara klargjord. Af filmen själf framgår äfven i det nu befintliga skicket, att det icke är missuppfattning, då flickans vidare öden sägas leda henne in i en allmän glädjeflickas lif. Hon röjer det själf i restaurangscenen med studenterna. Hennes klädedräkt antyder det lika väl som hennes sätt att vara. Och medpassagerarna på ångbåten fly henne som en besmittad — hvarför?

Nu är det visserligen så, att granskningsmännens innehållsbeskrifning icke är »ett slags motivering» — denna har klaganden kunnat läsa ett par rader ofvanför, uttryckligen formulerad — men då han just i de anförda delarna ansett förbudsmotivet helt eller åtminstone delvis inrymdt, så må man förundra sig öfver djärfheten att med ändring i sådana delar förete filmen såsom identisk med den förbjudna, beskylla granskningsmännen för vantolkning och på den medvetet omvandlade filmens grund söka icke blott missleda opinionen utan äfven i högsta instans uppnå det meddelade förbudets kullkastande. Vi ifrågasätta i underdånighet, om icke genom sådant tillvägagående klaganden själf undanryckt grunden för ett upptagande af klagomålet till Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

Då emellertid förbudets motivering ligger däri, att bildens förevisande skulle strida mot goda seder, syftande på våldsscenen i växthuset, och att dess afslutning med »död

i skönhet» såsom ett slags försoningsakt, ägnad att bortblanda intrycken af föregående felsteg, måste anses verka förvillande, och då filmen i dessa delar äfven i nu befintligt skick har kvar sin karaktär, nödgas vi yrka på förbudets fastställande äfven därest Eders Kungl. Maj:t finner besvären kunna upptagas.

Om arten af den åberopade våldsscenen i växthuset, som står i korrespondens med slutscenen, är det icke gärna möjligt för åskådaren att misstaga sig. Den är faderns våldsamma skändande af sonens käreasta i afsikt att definitivt omintetgöra hennes och sonens förhållande. Klaganden söker i den första innehållsbeskrifningen direkt bestrida detta, men nödgas, då detta icke kunde godtagas af vederbörande granskningsman, söka komma ifrån saken med en omskrifning: »med sin brutala naturs hela våldsamhet söker han vinna henne».

Detta är uppenbarligen själfva den springande punkten i pjäsen, ytterligare understruken genom hjältinnans konstlade död »bland sommarens alla rosor», efter det hon förbannat »mördaren af sin lycka» i det andedrag, hvarmed enligt klagandens uttryckssätt »hennes själ svingar sig upp mot blånande rymder». Man har tillåtit sig karaktärisera denna dödsscen som ett slags »död i skönhet» och såsom sådan ägnad att förvilla, väl icke de rent juridiska begreppen men i allt fall den allmänna rättsuppfattningen, och detta torde få anses vara ett rimligt och fullt berättigadt omdöme, då själfva döendet som sådant gifves ett sken af försoningsoffer för ett förspildt lif, något som i sin tur konsekvent leder till själfmordsmoral och otvifvelaktigt på mottagliga sinnen, som helt och fullt lefva med i handlingen, verkar i sådan riktning.

Vi ha såsom granskningsmän funnit oss af § 6 i Eders Kungl. Maj:ts Nådiga förordning om granskning af biografbilder den 22 juni 1911 förhindrade att godkänna till föresvisning dessa moment. Den tvekan rörande filmens behandling, som framgår af att båda de under augusti tjänstgörande granskningsmännen samarbetat, har gällt, huruvida filmen med aflägsnande af i första rummet dessa moment borde få passera eller icke. Men då filmen genom dylik klippning ginge förlustig sista skymten af logiskt och psykologiskt sammanhang, hvaraf den äfven i sitt fullständiga skick endast har det allra nödortfigaste, så ansågs det riktigast att fullständigt utestänga den från den svenska biografreper-toaren.

Klaganden åberopar visserligen filmens inspelning för svenskt bolags räkning på svensk botten och med svenska artister — sistnämnda uppgift inom parentes sagdt väsentligen felaktig — såsom anledningar för granskningsmännen att förbise eventuella anstötligheter. Men Eders Kungl. Maj:t lär i denna del icke förvänta något bemötande från granskningsmännens sida, hvilkas grannlaga värf enligt sakens egen natur ålägger dem att så noggrant i deras förmåga står gifva lika rätt åt enhvar, oberoende af den underställda produktens ursprung eller andra ovidkommande omständigheter. Den rent ekonomiska synpunkt, klaganden anlägger, kan gifvetvis icke här komma i betraktande, då granskningsuppdraget måste åsyfta en stor allmänhets förskonande från sänkande inflytelser genom biografen långt framför den ene eller andre enskilde företagarens skyddande mot en förlust, som det är hans ensak att undvika.

Med åberopande såväl af det här anförda som i tillämpliga delar af innehållet uti hoslagda såsom manuskript tryckta broschyr, »Några ord från biografcensuren», hemställes i underdånighet,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes förklara de anförda besvären icke till någon åtgärd föranleda.

Underdånigst

M. L. Gagner.

G. Berg.

Stockholm i Statens Biografbyrå den 16 oktober 1912.

Nattens drottning.

Till Konungen.

Genom Nädig remiss af den 25 sistlidne september ålagda att afgifva underdånigt utlåtande öfver »Aktiebolaget Svenska Biografteaterns Filmsbyrås» besvär öfver Statens Biografbyrås beslut den 23 augusti 1912 ifråga om sökt tillstånd att förevisa ett filmskådespel, benämndt »Nattens drottning», och att därmed äfvensom med handlingarna i målet till Eders Kungl. Maj:t inkomma, få undertecknade granskningsmän af biografbilder, som gemensamt handlagt ifrågavarande ärende, med de remitterade handlingarnas återställande och med bifogande i afskrift af gransknings-sedeln äfvensom af den granskningsansökan åtföljande innehållsredogörelsen, i underdånighet anföra följande.

Filmen är till skick och mått oförändradt densamma som med enahanda benämning undergått granskning å Statens Biografbyrå.

I besvärsskriften uppkonstruerar klaganden som grund för förbudet »styckets omoraliska tendens samt det starkt sinnliga och ansvarlösa i handlingen, som är ägnadt att verka förråande och snedvridande på åskådarnas uppfattning af de allmänna moral- och rättsbegreppen», något som också mycket väl låter säga sig. Men ur mer än en synpunkt riktigare hade det varit, om klaganden i stället för ett sådant »teoretiskt uppkonstruerande af möjligheter» hållit sig till den honom på egen begäran meddelade exakta motiveringen för förbudet, hvilken framgår af den i afskrift bilagda gransknings-sedeln.

I betraktande af klagandens eget medgifvande, att »hufvudmomentet i dramat» rör sig om »en fattig men hederlig och oskyldig i världen ensamstående arbeterska, som, lockad

af glansen af rikedomens lyx och nöjen och behaget af det fria lifvets sysslolöshet, öfvergifver sin blygsamma och obemärkta ställning för att kasta sig i hvirveln af det glada och sorglösa nöjeslifvets alla förströelser och frestelser», torde inga närmare kommentarer af dramats verkan på genomsnittsåskådaren vara behöfliga, då det endast tillägges, att framställningen i bilden är anmärkningsvärdt raffinerad och, som granskningsmännen tillåtit sig uttrycka saken, icke utmynnär i någon etiskt befriande handling, som kunde i någon mån motväga den inskräpta, för mottagliga sinnen sedligt undergräfvande tendensen. Visserligen talar klaganden i ordrika vändningar om att hjältinnan-kokotten »förmimmer en mäktig stämma inom sig», som förehåller henne det beklagliga i afsteget från hederns väg och trolösheten mot den enkle men redbare fästmannen. Men beklagligtvis gör sig denna röst under handlingens gång icke hörd med sådan styrka, att åskådaren får verklig del däraf, icke ens i det utbrott af »grämlse och hat», då ridån går ned för detta kvinnoöde, om hvilket den tyska innehållsredogörelsen så korrekt säger bl. a.: »Ateljéfesten — chambre séparée't — två aftnar, genom hvilka den dittills så präktiga flickans öde beseglades».

Framställningen af dessa aftnar och den därur framgående utvecklingslinjen är ett motiv, som filmdramatiken med synnerlig förkärlek odlar. Själfva arten och dess varierande behandling göra det mången gång inför det enskilda fallet särdeles tveksamt, hur filmen skall bedömas. Här som i åtskilliga liknande fall har därför samråd ägt rum mellan två granskningsmän, och det har därvid efter noggrann pröfning ansetts vara skäl att undantaga »Nattens drottning» från den offentliga förevisningen, detta med särskild hänsyn till det förledande och förvillande skimmer, som hvilar öfver framställningen. Om detta filmskådespel kunnat, därest uppgiften eljest varit riktig, oanmärkt passera berlincensuren, som af klaganden karaktäriseras såsom strängare än den svenska, hade det legat en möjlighet till förklaring däri, att förstnämnda granskningsmyndighet har att taga hänsyn *endast* till en världsstads publik, under det att den svenska censuren har att räkna med filmens säkra vandring från hufvudstaden ut i de aflägsnaste landsdelar. Nu har i själfva verket berlincensuren gjort vissa ingrepp i filmen enligt intyg från myndigheten i fråga.

Hvad klaganden skrifver filmskådespelet till godo, att en viss konstnärinna agerar däri, och att det skulle vara att

anse som tekniskt vällyckadt, är enligt granskningsmännens uppfattning icke heller af natur att kullkasta eller ens beröra motiveringen af förbudet, hvars rubbning genom bifall till klagandens yrkande om förbudets upphäfvande i hvad det rör ifrågavarande bilds offentliga förevisande för personer öfver femton år skulle utgöra ett prejudikat, enligt vårt förmenande ägnadt att bereda afsevärda svårigheter för censurans utöfvande inom ett vidsträckt område af den mest grannliga natur.

Med vidhållande af vårt omdöme om ifrågavarande filmskådespel, sådant det anmärkts å granskningssedeln, och med återopande i tillämpliga delar jämväl af de upplysningar angående den svenska censurmyndighetens verksamhet, som ingå i hoslagda broschyr, »Några ord från biografcensuren», få vi därför underdånigst hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes finna de anförda besvären icke till någon åtgärd föranleda.

Underdånigst

M. L. Gagner.   *G. Berg.*

Stockholm i Statens Biografbyrå den 16 oktober 1912.

En zigenarflickas kärlekssaga.

Till Konungen.

Som förklaring i »Aktiebolaget Svenska Biografteaterns Filmsbyrås» besvärsmål rörande Statens Biografbyrås beslut den 22 augusti 1912 i fråga om sökt tillstånd att förevisa en filmbild, benämnd »En zigenarflickas kärlekssaga», få undertecknade granskningsmän af biografbilder, gemensamt ansvariga för beslutet i fråga, till efterkommande af Eders Kungl. Maj:ts Nådiga remiss af den 25 sistlidne september i underdånighet jämte remisshandlingarnas återställande anföra följande.

Då klaganden, ehuru förbudets motivering på begäran meddelats honom jämte Statens Biografbyrås innehållsredogörelse, underlåtit icke blott dessas bifogande utan jämväl hvarje försök till gendrifvande däraf, torde han därmed ha indirekt vitsordat desamma. Till upplysning i målet bifogas afskrift af den klaganden delgifna granskningssedeln äfvensom klagandens till granskningsansökningen fogade innehållsbeskrifning, hvilken sistnämnda emellertid, som icke sällan inträffar, upptager mera af sväfvande ord än mot filmens handling svarande skildring.

I sin besvärsskrift söker nu klaganden icke desto mindre göra gällande, att bildens åskådare försättes »i omgifningen af zigenarfolkets rörliga och fria lif», att han »får skåda det under dess hvardagsförhållanden, arbete och alla dess skiftande faser af böjelser och lefnadssätt» etc., och att »som en icke oväsentlig del af filmen ingår äfven bilder ur djurlifvet». Det skulle alltså närmast vara fråga om en etnografisk och zoologisk studie och denna till på köpet försedd med en »sens moral», nämligen »att visa, hurusom äfven hos den hjärtlöse och hänsynslöse egoisten den bättre natu-

ren understundom kan segra och gifva utslag af ädelmod och kraft till det goda».

Vi kunna så långt ifrån biträda denna eufemistiska uttydning af bilden, att vi fastmera stämpla densamma som ett enda löst inramadt sammelsurium af underhaltiga sensationstrics. Det etnografiska stoffet är uttömdt därmed, att vissa af de agerande äro på något sätt fantasikostymerade som zigenare, hvilket skall gifva dem tillfälle att visa prof på »utbrotten af detta folks lidelser, kärlek, smärta, hat, sorg och storsinhet». Det utgör alltså endast en förevändning för att låta personerna uppträda fullkomligt tygellöst i åskådliggörandet af, bland annat, olika stadier af erotiska passioner. Det generar sålunda inte den ene af de båda älskarna att kasta ut sin älskarinna genom fönstret, då hon visar de första tecknen till otrohet, eller den andre att fullkomligt explosivt urladda sig sina karesser gentemot den serveringsflicka, som icke ens har zigenarkostymens ursäkt för det välbehag, hvarmed de anammas, utan får nöja sig med rätt och slätt onykterhet som förmildrande omständighet.

Det är en serie af dylika moment i filmen, som på det sätt och i det sammanhang de här förekomma, synts oss icke hålla måttet inför § 6 af Eders Kungl. Maj:ts Nådiga förordning den 22 juni 1911 om förevisande af biografbilder. Men äfven vissa af »bilderna ur djurlifvet» ingå i förbudsmotivet. Den i klagandens tycke så intressant arrangerade »striden mellan en orm och en björn» har ingen förnuftig mening i sitt sammanhang, om icke den att göra filmen mera rafflande, och den närmar sig också gränsen intill hvad ofvannämnda paragraf benämner skräckszen. Till sitt syfte af enahanda art är oförtydbart björnens lössläppande efter den otrogna älskarinnan och förföljandet ut i sjön. Och här må påpekas, att då det afsiktliga i detta arrangemang numera bortfallit, så sammanhänger detta därmed, att filmens andra afdelning i nu företedt skick är förkortad med 20 meter (från 378 till 358). Det tyska censurkortet är i detta hänseende udplysande, då det upptager texten: »In seiner Trunkenheit öffnet Carlo den Bärenzwinger». I det åberopade utslaget af »ädelmod och kraft till det goda», som väl får antagas ligga däri, att den vilde björntämjaren ångrar att ha låtit björnen komma lös efter den otrogna älskarinnan, och efter en rad af revolverskott ändtligen nedlägger det utpumpade djuret ute i vattnet, ha vi svårt att se annat än en grym och förråande djurplågeriscen. Det lär nämligen icke kunna bestridas, att nedläggandet af en sim-

mande landtbjörn medels sju skott från en liten revolver är ett vidrigt djurplågeri.

Afven om, såsom klagandens oriktigt uppgifver, film-bilden af den berlinska censuren genomsläppts »i nu befintligt skick», så kunde vi icke heller i ett sådant förhållande finna »ett bevis för att tillräcklig grund för förbudet i ifrågavarande fall icke förelegat», eftersom vi efter bästa samvete bedömt densamma i enlighet med den *för oss* gällande instruktionen och ingenting annat. Att vid detta bedömande tvekan om rätta behandlingssättet rådt, framgår däraf att båda de under augusti månad i tjänst varande granskningsmännen behandlat filmen. Denna tvekan har själfallet gällt, huruvida bilden med vissa uteslutningar borde få användas vid offentlig förevisning för publik öfver 15 års ålder, eller om den borde helt förbjudas. Resultatet af detta öfvervägande har blifvit fullständigt förbud af hänsyn därtill, att den från början lösliga hopfogningen icke syntes uthärda de erforderliga klippen. Några konstvärden, som kunde tala för en långt gående mildhet i behandlingen, ha icke heller stått att upptäcka, utan film-bilden synes oss vara »att hänföra till den s. k. Nick-Carter-sensationen, hvilken», för att citera ett af klagandens uttryck i en parallell besvärsskrift, »hvarje om sin firmas anseende någorlunda mån biografägare är lika angelägen som vederbörande censorer att bannlysa från den hvita duken».

Med stöd af det anförda och med åberopande i tillämpliga delar af bilagda broschyr, »Några ord från biograf-censuren», få vi underdånigst hemställa,

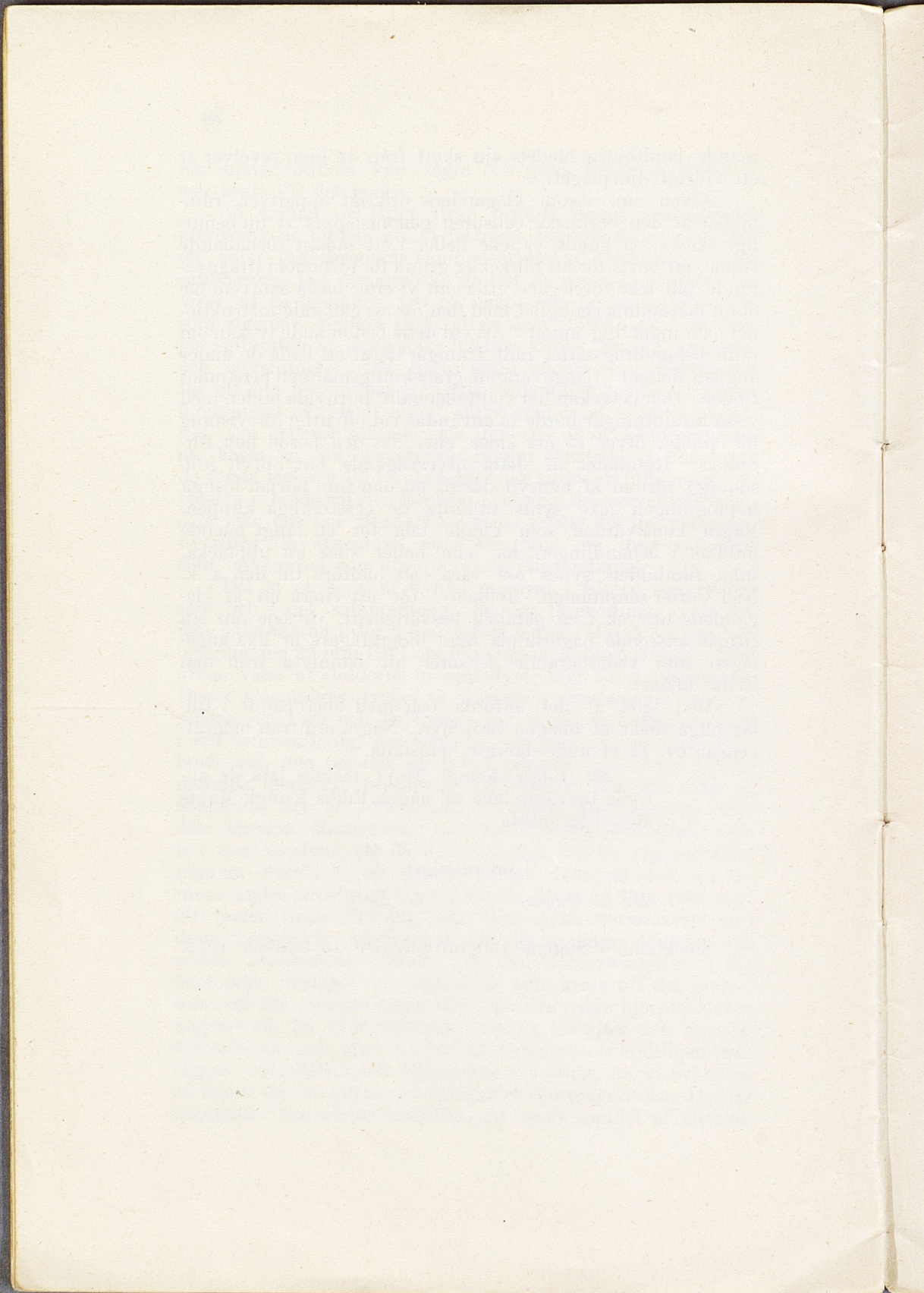
att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta de anförda besvären icke till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

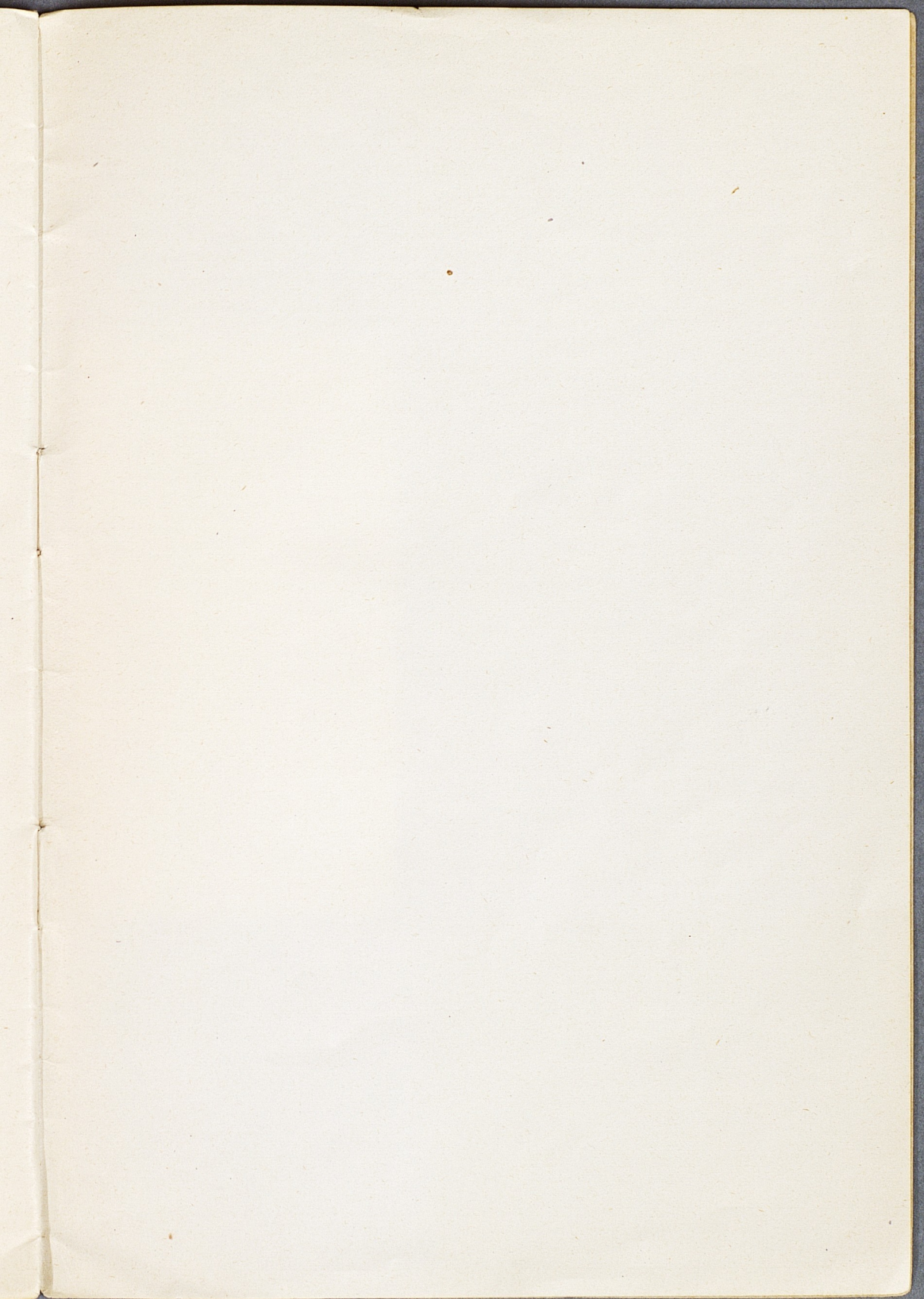
Underdånigst

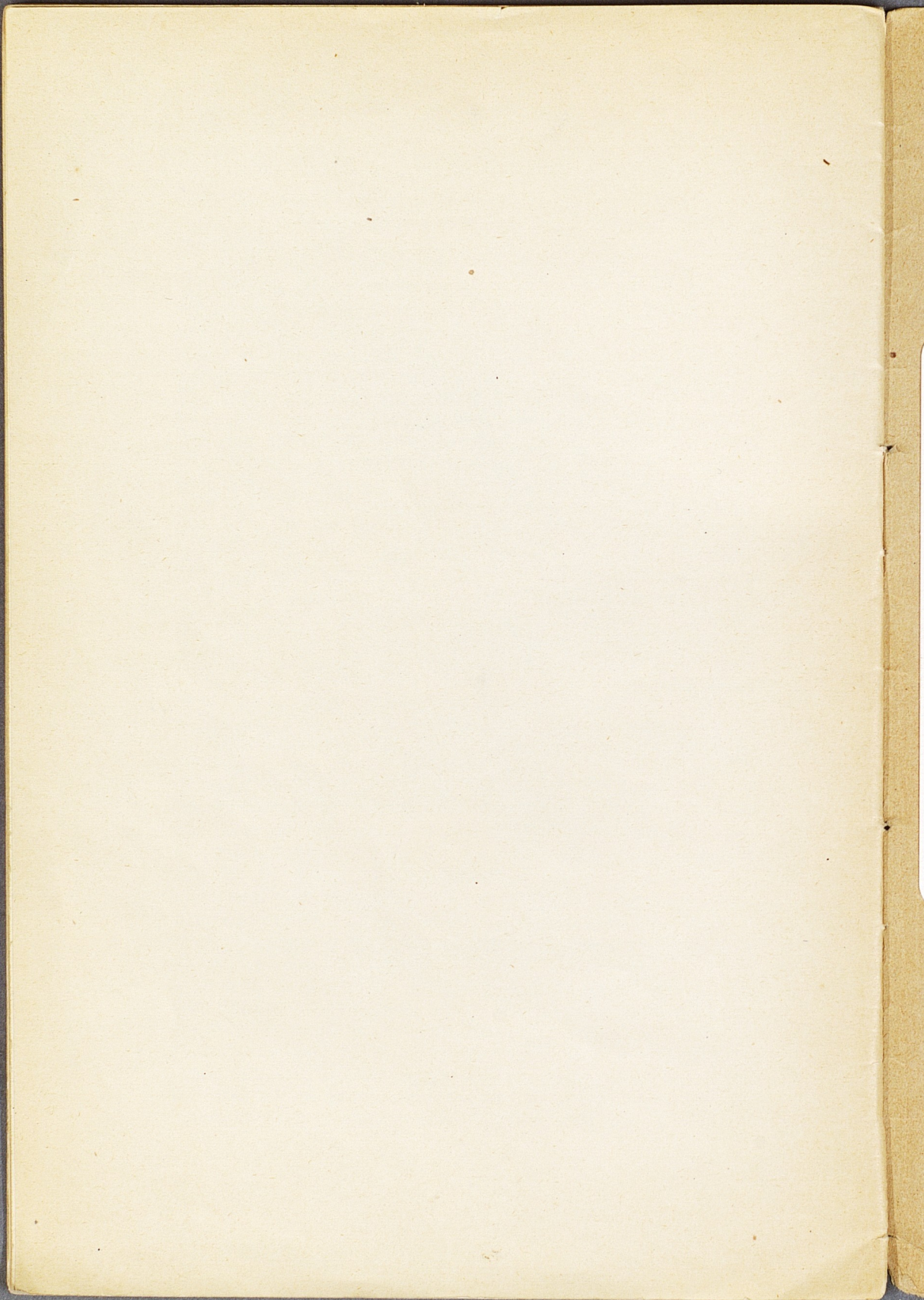
M. L. Gagner.

G. Berg.

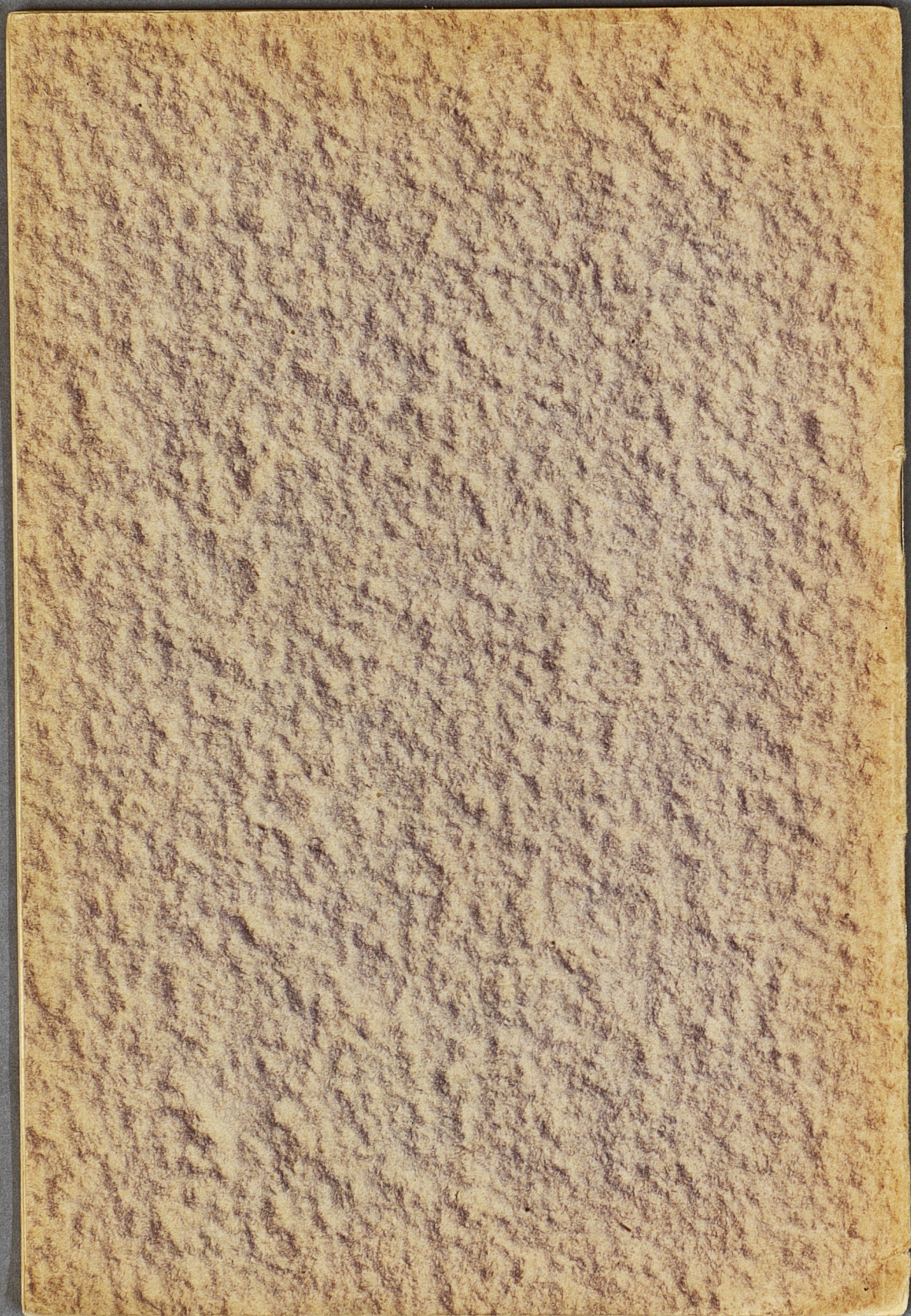
Stockholm i Statens Biografbyrå den 16 oktober 1912.

www.books2ebooks.eu